

پیروان سجاد^(ع)، زیاد سجده می‌کنند

احمد عدالتیان! در ایام شهادت امام سجاد^(ع) آیه ۲۹ سوره فتح را مرور می‌کنیم که خداوند می‌فرماید: «مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ يُحْمَازُهُمْ وَيُجَادِلُهُمْ يُفْتِنُهُمْ فُلْأَمِنْ اللَّهِ وَفُلْأَمِنْ سِيفِهِمْ فِى وُجُوهِهِمْ مِّنْ أَثَرِ الشُّجُوذِ، مُحَمَّدٌ، فَرَسْتَادَهُ خَدَاسْتُ وَكَسَانِى كَه بَاوْ هَسْتَنْد، بِرْكَافِرَانِ سَرَسَخْتُ وَدَرْمِیَانِ خُودِشَانِ یَا یَكْدِیْگَرِ مَهْرِبَانَنْد، هَمْمَوَارَهْ آنَانِ رَادِرْ رَكُوعِ وَ سَجُودِ مِى بَیْنِى كِه پِیُوسْتَه فَضْل وَ خَشْنُودِى خُدا رَا مِى طَلَبَنْد؛ نَشَانَهْ آنَانِ دَر چَهره‌شان از اثر سجود پیدااست...»

این آیه، عبادت را روش همیشگی یاران پیامبر^(ص) می‌داند که محوریت آن با رکوع و سجود در نماز است. همچنین عبادتی را مورد ستایش و پسندیده می‌داند که همراه با کثرت و مداومت باشد.

سجده طولانی که از ویژگی‌های یاران پیامبر اسلام^(ص) دانسته شده، از ویژگی‌های مهم امام سجاد^(ع) نیز است که خود ایشان هم به مردمی که گمان می‌کردند از شیعیان اهل بیت^(ع) هستند، فرمودند: «...آین الشمه فى الوجوه؟ این اثر العباده، این سیماء الشجود، اثما شیعتنا یعرفون بعبادتهم و شعیثهم، قد فرحت منهم الاتاف و دثرت الجباه و المساجد؛ کجاست نشانه‌ها در چهره‌ها؟ کجاست اثر عبادت و بندگی؟ کجاست نشانه سجود؟ شیعیان ما به دگرگونی حالشان در هنگام عبادت شناخته می‌شوند. بینی‌های آن‌ها از شدت سجده مجروح شده، چهره‌ها و سجده‌گاه‌هایشان دگرگون شده‌است.»

بنابراین پیروان رسول خدا^(ص) و اهل بیت پاکش، همیشه در حال سجده و شکرگزاری خداوند هستند؛ طول سجود و زیاد سجده کردن، فضیلت ویژه‌ای جدا از اصل سجده است و در روایات آمده است که پیشانی حضرت سجاد^(ع) به دلیل زیاد بودن طول سجودشان، پینه‌دار بود.

حکمت

درخت بیابان باشیم!

حسین ابراهیمی|یکی از فرهنگ‌های زیبا در معارف دینی ما فرهنگ مقاومت است. این فرهنگ را ما از اهل بیت^(ع) و از امیرالمؤمنین^(ع) گرفته‌ایم. مقاومت یعنی پافشاری بر حق و سختی کشیدن در این مسیر تا رسیدن به مطلوب نهایی.

رهبر شهید انقلاب در این باره می‌فرمایند: «فشارهای دشمن و شرایط سخت، ما را ضعیف نکرده، سختی‌ها و تنگناهایی که در این سی سال وجود داشته، ما را تضعیف نکرده، بلکه ما را نیرومند و مقاوم هم کرده. امیرالمؤمنین (علیه سلام الله و اللاتکه‌اجمعین) فرمود: اَلَا وَاِنَّ الشَّجَرَةَ الْبَرْزَخَیَّةَ اَصْلَبُ عُودًا... وَاَقْوٰی وَاقُودًا.»

{بدانید درختان بیابانی، چوبشان سخت‌تر و درختان سرسبز، پوستشان نازک‌تر و گیاهان صحرائی، آتششان قوی‌تر و خاموشی آن‌ها دیرتر است.} (نامه‌ی نهج‌البلاغه)

همچنین ایشان در توضیح این روایت می‌فرمایند: «هم محکم‌تر است، هم وقتی که آن را آتش زدی، آتشش ماندگارتر است. خاصیت شرایط سخت این است، شرایط سخت، شرایط پرجالش، ملت‌ها را مقاوم می‌کند، رؤسا و مدیران و مسئولان و رهبران کشورها را مقاوم می‌کند، مثل یک ورزش، آن‌ها را تقویت می‌کند، نیروی آن‌ها را مضاعف می‌کند، همت آن‌ها را مضاعف می‌کند، می‌روند دنبال کارهای بزرگ‌تر و این بحمدالله اتفاق افتاده...» ۱۳۸۹/۰۶/۲۵

بنابراین باید این فرهنگ مقاومت را حفظ کرد و در مسیرهای صحیح و خوبی‌ها و راه حق به‌کار گرفت؛ چه در زندگی شخصی، چه در خانواده و چه در مورد یک ملت و یک جامعه بزرگ و این از درس‌های مهم در فرهنگ دینی و اسلامی ماست.

احکام محرم

معیار ضرر حرام در عزاداری

علیهورا عزاداری بر سید و سالار شهیدان، حضرت ابا عبد الله الحسین^(ع)، از والاترین شعائر اسلامی و مایه قوام و بقای مذهب تشیع است. این سنت پرشور، همواره بستری برای ابراز محبت اهل بیت^(ع) و زنده نگه‌داشتن پیام عاشورا بوده است. با این حال، آنچه بر غنا و ماندگاری این آئین می‌افزاید، التزام به حدود شرعی و حفظ شأن و وقار آن در برابر نگاه عرف و جامعه است. از همین رو، فقهای بزرگوار شیعه با تأکید بر پرهیز از رفتارهایی که موجب آسیب جسمی یا روحی معتنابه، تضعیف چهره اسلام و وهن مذهب می‌شود، معیارهای روشنی را برای برگزاری مجالس پرمحتوا و به دور از خرافه ترسیم کرده‌اند. در ادامه، به بخشی از پرسش‌ها و پاسخ‌های مراجع عظام تقلید در این زمینه اشاره می‌شود.

معیار شرعی ضرر اعم از جسمی یا روحی چیست؟

آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای: معیار، ضرری است که در نظر عرف، قابل توجه و معتنابه (قابل اعتنا) باشد.

حکم وهن مذهب

حکم کارهایی که مجالس عزاداری را از وزانت و معنویت تهی می‌سازد و چه‌بسا موجب وهن مقدسات می‌شود، چیست؟

آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای: هر کاری که موجب تضعیف اسلام یا مذهب حق اثنی عشری شود، حرام است.

آیت‌الله‌العظمی سیستانی: باید از کارهایی که عزاداری را خدشه دار می‌کند، اجتناب شود.

معنای وهن مذهب

در عزاداری ائمه معصومین و مخصوصا حضرت سیدالشهدا^(ع) با عبارت «وهن مذهب» مواجه می‌شویم. منظور از وهن مذهب و معنا و مفهوم آن چیست و حدود حدود آن به چه اندازه‌ای است و توسط چه کسانی مشخص می‌شود؟

آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای: وهن دین و مذهب یعنی از ارزش افتادن و بدنام شدن دین و مذهب و تشخیص آن به عهده مکلف است.

آیت‌الله‌العظمی مکارم شیرازی: منظور از وهن این است که به مذهب توهین شود و آن را در نظرها کوچک کند. تشخیص مصادیق آن برعهده مؤمنان متدین است. قمه زدن و برهنه شدن را می‌توان از جمله مصادیق آن بیان کرد.

تبرک به خون عزاداری

آیا خونی که از بدن سینه‌زنان و عزاداران به سبب قمه زدن و... بیرون می‌آید، باعث تبرک و شفای مریض ها و زن های عقیم و مانند آن می‌شود؟

آیت‌الله‌العظمی مکارم شیرازی: این سخنان، پایه و اساسی ندارد و سزاوار است عزاداری به‌صورتی باشد که باعث هتک دین و مقدسات نشود.

شکر

مهر

تأملی در شاخص‌های دینی ستایشگری اصیل در عصر رسانه

مداحی تراز، راوی شعور عاشورایی

گزارش

اکرم مسعودی| این روزها رسانه‌ها برای جلب توجه عزاداران حسینی، هر مداحی جذای را پخش می‌کنند، حال آنکه مداحی بیشتر از همیشه نیازمند دقت، دانش و اخلاص است. سؤال اینجاست که آیا هر صدای پرشور و هر مجلس شلوغی را می‌توان ستایشگری دانست یا مداحی، قبل از آنکه یک هنر اجرایی باشد، مسئولیتی فرهنگی و دینی است؟ امروز مداح تراز کسی است که هم حرمت اهل بیت^(ع) را نگه دارد و هم با زبان درست، معرفت و آگاهی را به مخاطب منتقل کند. از همین جاست که بحث اصلی آغاز می‌شود؛ مرز میان یک مداحی اصیل و یک هیاهوی بی‌محتوا کجاست؟

❖❖❖ مداحی فقط صدا نیست

مداحی در عصر رسانه، صرفاً یک هنر آوایی نیست، بلکه عبادتی است که می‌تواند به جریان سازی فرهنگی منجر شودو جایگاه رفیع اهل بیت^(ع) را در جامعه تبیین کند.مداح تراز، امانت‌دار این میراث گران سنگ است و می‌داند که ابزار او برای بازارگرمی نیست، بلکه برای پیوند بین احساس و شناخت به‌کار می‌آید. امروز که دشمن در جنگی تمام عیار به دنبال تغییر باورهاست، مداحی باید صدایی رسادر دفاع از ارزش‌ها و بصیرت‌بخشی به جامعه باشد. این هدف، فقط با اخلاص، دوری از ریا و پرهیز از رفتارهای نمایشی محقق می‌شود. در این نوشتار، شاخص‌های مداحی تراز را از منظر شرعی، اخلاقی و محتوایی بررسی کرده‌ایم.

❖❖❖ اخلاص و اخلاق در مداحی

شاخص اصلی در مداحی تراز، رعایت موازین شرعی و اخلاقی است. مداحی که ذاتاً عبادت است، نباید به ابزاری برای سرگرمی یا بازارگرمی تبدیل شود. استفاده از الحان غنایی و موسیقی‌های لهِوی، طبق فتوای مراجع عظام تقلید، جایز نیست و به قداست مجالس اهل بیت^(ع) لطمه می‌زند. فراتر از احکام موسیقی، رعایت آداب سخنوری و حفظ شأن اهل بیت^(ع) نیز الزامی است. مداح باید از هتاک‌ی، جدال باهمکاران و بی‌نظمی پرهیز کند. اصل اخلاص نیز اقتضای کند که از مرید‌پروری و خودستایی دور باشد. هدف باید سوختن در داغ مصیبت و تعمیق محبت به اسوه‌های پاک باشد، نه هیاهویی بی‌سوز که ارزش معنوی ندارد و مخاطب، به‌ویژه نسل جوان را دل‌زده می‌کند.

❖❖❖ مرز باریک بین شور و غلو

تخریف و غلو، از مهم‌ترین آفت‌های مداحی‌اند که عزت خاندان پیامبر^(ص) را نشانه می‌گیرند.مداح باید فقط از منابع معتبر تاریخی، مانندنفس‌المهموم ومنتهی‌الآمال، استفاده‌کند و از نقل مطالب بی‌مدرك که سبب وهن مذهب می‌شود، بپرهیزد. غلو یعنی فراتر بردن مقام اهل بیت^(ع) از جایگاه واقعی آن‌ها، امری که طبق روایات صریح معصومان^(ع)، محکوم و موجب هلاکت است. عباراتی مانند «من علی‌اللهی‌ام» یا «لااله الا زینب» نه تنها نادرست، بلکه مصداق کفرگویی است. مداحان باید بدانند که تعابیر موهن یا انتساب آرزوهای انسانی به ائمه^(ع)، مانند بحث دامادی حضرت علی اکبر^(ع)، نه تنها برخلاف تاریخ است، بلکه نوعی هتک حرمت محسوب می‌شود. مداح تراز، زبان قال را با مدارک متقن و زبان حال را با پرهیز از تخیلات وهن‌آلود، به‌کار می‌گیرد.

❖❖❖ نقش مداح در آگاهی بخشی

در عصر جنگ رسانه‌ای، مداح نقشی متفاوت از یک سخنران دارد؛ او یک کنشگر فرهنگی است. کارنامه مداحان در دفاع مقدس، دفاع از حرم و فتنه‌های سیاسی، نشان داد که صدای آن‌ها تا چه حد می‌تواند در جامعه اثرگذار باشد. مداح باید فرهنگ‌ساز باشد، یعنی فکر درست و کارهای لازم را به روشنی در دل مردم بنشانند. بصیرت‌بخشی، یکی از ارکان مداحی تراز است؛ به این معنا که مخاطب باید از طوفان‌های دشمن و مسائل اساسی زندگی آگاه باشد. مداح موظف است با روشنگری، مردم را به سوی ایمان، امید به آینده و پیوستگی قلبی به ارزش‌ها هدایت کند. او نباید بگذارد این صدای رسا در غبار روزمرگی خاموش شود و باید با بهره‌گیری از جایگاه اجتماعی خود، به تقویت ارکان نظام اسلامی و وحدت ملی کمک کند.

تأملی در شاخص‌های دینی ستایشگری اصیل در عصر رسانه

مداحی تراز، راوی شعور عاشورایی

اکرم مسعودی| این روزها رسانه‌ها برای جلب توجه عزاداران حسینی، هر مداحی جذای را پخش می‌کنند، حال آنکه مداحی بیشتر از همیشه نیازمند دقت، دانش و اخلاص است. سؤال اینجاست که آیا هر صدای پرشور و هر مجلس شلوغی را می‌توان ستایشگری دانست یا مداحی، قبل از آنکه یک هنر اجرایی باشد، مسئولیتی فرهنگی و دینی است؟ امروز مداح تراز کسی است که هم حرمت اهل بیت^(ع) را نگه دارد و هم با زبان درست، معرفت و آگاهی را به مخاطب منتقل کند. از همین جاست که بحث اصلی آغاز می‌شود؛ مرز میان یک مداحی اصیل و یک هیاهوی بی‌محتوا کجاست؟

❖❖❖ چرا مداحی به دانش، نیاز دارد؟❖❖❖

مداحی ترکیبی از علم و هنر است و بدون آموزش، مسیر تکامل این هنر اصیل طی نمی‌شود.مداح نباید به اطلاعات سطحی بسنده کند؛ مطالعه محتوایی و آشنایی با تاریخ اسلام، از ضروریات این مسیر است. هر مداح یا شاعری که مطالعه روزانه نداشته باشد، به مرور توان تأثیرگذاری خود را از دست می‌دهد. انس با قرآن، ترجمه خوانی نهج‌البلاغه و کتاب‌های معتبر حدیثی مانند کافی، برای مداحان به عنوان مبلغان دین، ضرورتی جدی است. پیشنهاد می‌شود مراکز آموزشی ویژه‌ای برای تربیت استعدادهای مداحی ایجاد شود تا ضمن آموزش اصول فنی خواندن، آگاهی‌های لازم را به نسل جدید منتقل کنند. این پیوند میان معرفت و هنر، مداح را به سدی مستحکم در برابر آسیب‌ها و تحريفات تبدیل می‌کند و کیفیت مجالس را ارتقا می‌دهد.

❖❖❖ شعر خوب، مجلس خوب می‌سازد❖❖❖

تأثیرگذاری مداحی، مستقیم به مضمون و لفظ اشعار وابسته است. شعر تراز باید پرمغز، زیبا، آموزنده و متناسب با نیازهای روز باشد؛ حتی اگر موضوع آن روضه باشد، باید به‌گونه‌ای روایت شود که مخاطب از آن درس‌زندگی بگیرد. مداحان باید با شاعران خوش ذوق تبادل تجربه کنند، چون وقتی مداح طلب شعر خوب باشد، خلاقیت شاعر نیز شکوفا می‌شود. شعرها باید از ابتذال و سطحی‌نگری دور باشند و مضامین تکراری و بی‌حاصل، جای خود را به مفاهیم عمیق معرفتی بدهند. باید کاری کرد که مستمع از مجلس، دست پر و با بینشی روشن‌تر بیرون برود. شعر غنی و پرمایه، ظرفی است که معارف بلند اهل بیت^(ع) را در حافظه تاریخی و قلبی مردم ماندگار می‌کند.

❖❖❖ چند توصیه برای مداحان جوان❖❖❖

از توصیه‌های بنیادین بزرگان و رهبر معظم شهیدمان، برای رسیدن به مداحی تراز، رعایت نماز اول وقت، پرهیز از رفتارهای آسیب‌زا به بدن، مانند قمه زنی یا برهنگی، خودداری از خلف وعده و حفظ مناعت طبع است. مداحان باید در برابر مسائل جناحی که وحدت جامعه را خدشه دار می‌کند، هوشیار باشند. همچنین نباید اجازه دهند خرافات و کارهای بدعت‌آمیز وارد عزاداری‌ها شود. حفظ حریم یکدیگر در مجالس و پرهیز از غلو، کفرگویی و روضه‌های سخت‌گیرمستند نیز ضروری است. نباید مجالس عزاداری به‌گونه‌ای برگزار شود که عده‌ای را خسته و دل‌زده کند. تواضع و فروتنی، بزرگ‌ترین رمز ماندگاری مداح است، به فرموده بزرگان. اگر تواضع کنید، بزرگ می‌شوید. انتقال تجربه نسل‌های قدیمی به جوانان و پای بندی به مدارک معتبر، سلامت و تعالی جریان مداحی را در سال‌های آینده تضمین می‌کند.

❖❖❖ مداحی در تراز امروز❖❖❖

در نهایات، مداحی تراز در عصر رسانه، هنری است که در آن عاطفه و احساس پاک با معرفت دینی و شریعت نبوی پیوند می‌خورد. مداح موفق کسی است که با تکیه بر اخلاص و مطالعه، جایگاه رفیع اهل بیت^(ع) را به دور از خرافات و غلو به تصویر بکشد و در عین حال به مسائل حیاتی جامعه پاسخ دهد. مداحی تراز مداحی مسئولیت‌پذیر است که با شناخت زمان، به جای شور کاذب، شعور ناب را در جان مستمع می‌کارد تا عشقی به اهل بیت^(ع) به حقیقتی جاری در سبک زندگی مردم تبدیل شود. این، اوج ستایشگری فاطمی و حسینی است که تعالی فرد و جامعه را در پی خواهد داشت.

مدرسه‌ای برای اخلاق و کرامت انسانی

حجت‌الاسلام والمسلمین سید علی پیرحسینی نقش‌نویسنده و فعال فرهنگی

این رفتار نشان می‌دهد که در نگاه آن امام^(ع)، معیار ارزش تنها ایمان و وفاداری است. چنین نگاهی، جامعه‌ای می‌سازد که در آن فداکاران و ایثارگران ارج نهاده می‌شوند و کرامت انسانی پاس داشته می‌شود.

❖❖❖ آرامش در سخت‌ترین لحظه‌های تاریخ❖❖❖

«توکل» نیز از جلوه‌های درخشان اخلاق عاشورایی است. انسانی که به خدا تکیه می‌کند، در برابر طوفان حوادث نمی‌لرزد. امام حسین^(ع) از آغاز حرکت خویش از مدینه تا واپسین لحظه‌های زندگی، تنها به قدرت الهی اعتماد داشت. در روز عاشورا نیز در میان نبرد چنین زمزمه کرد: «انی توکلت علی‌الله ربی و ربکم؛ بر خدایی که پروردگار من و شماست، توکل می‌کنم». این توکل بود که به او آرامش می‌بخشید و اراده‌اش را در برابر سخت‌ترین شرایط، استوار نگاه می‌داشت.

❖❖❖ جلوه‌ای از فداکاری در کربلا❖❖❖

از دیگر جلوه‌های درخشان کربلا «ایثار» است؛

صفتی که انسان را از حصار خودخواهی بیرون می‌آورد. ایثار یعنی دیگری را بر خویش مقدم داشتن، حتی در سخت‌ترین شرایط. در کربلا نمونه‌های درخشانی از این فضیلت دیده می‌شود. یاران امام، جان خود را سپرد کردند و حتی در لحظه‌های آخر نیز دست از وفاداری برنداشتند. سعید بن عبدالله در هنگام نماز امام^(ع)، خود را در برابر تیرهای دشمن قرار داد تا نماز حضرت به پایان برسد و با بدنی آکنده از زخم به شهادت رسید. این صحنه‌ها اوج ایثار و فداکاری را در تاریخ انسانیت به تصویر می‌کشد.

❖❖❖ پیروزی بر خواهش‌های دنیوی❖❖❖

در کنار ایثار، «جهاد با نفس» نیز از آموزه‌های مهم عاشوراست. مبارزه با دشمن بیرونی، بدون پیروزی بر دشمن درونی، یعنی نفس و خواهش‌های نفسانی، ارزشی پایدار نخواهد داشت. بسیاری از یاران امام حسین^(ع) در این میدان نیز پیروز بودند. آنان بر جاذبه‌های دنیا، مال، مقام و حتی عواطف شخصی غلبه کردند و تنها رضای خدا را معیار تصمیم خود قرار دادند. عباس بن علی^(ع) هنگامی که به آب فرات رسید، با آنکه تشنگی بر او فشار می‌آورد، به یاد تشنگی امام و کودکان خیمه‌ها آب ننوشید. این رفتار، نمادی از پیروزی بر نفس و ترجیح دادن حقیقت بر خواهش‌های شخصی است.